
Refleksioner over kvaliteter i børnekulturelle projekter

Rapport 1 Trædesten

Faglig rapport fra Institut for Æstetik og Kommunikation

2014

Louise Ejgod Hansen

AARHUS
UNIVERSITET

INSTITUT FOR ÆSTETIK OG KOMMUNIKATION

Faglig rapport fra Institut for Æstetik og Kommunikation

2014

Data

Serietitel og nummer	Faglig rapport fra Institut for Æstetik og Kommunikation
Titel	Refleksioner over kvaliteter i børnekulturprojekter
Undertitel	Rapport 1 Trædesten
Forfatter(e)	Louise Ejgod Hansen
Afdeling	Institut for Æstetik og Kommunikation
Udgiver	AU i samarbejde med KulturPrinsen og Aarhus Musikskole
Udgivelsesår	september 2014
Redaktion afsluttet	september 2014

Indhold

Introduktion.....	5
Kunstnerisk kvalitet	7
Aktørperspektivet.....	8
Genstandsperspektivet	9
Modtagerperspektivet.....	10
Kobling af de tre perspektiver	10
Skillelinje 1: Professionelle og amatører	12
Skillelinje 2: Kultur for børn og kultur med børn	12
Litteraturliste.....	13

Introduktion

Denne rapport er den første i en række rapporter, der er resultat af et følgeforskningsprojekt på Institut for Æstetik og Kommunikation tilknyttet projektet Trædesten, som er et børnekulturelt udviklingsprojekt, der gennemføres af KulturPrinsen, Viborg og Aarhus Musikskole i årene 2012-2017

Trædesten er først og fremmest et projekt, som giver børn og unge mulighed for at udfolde deres kreativitet som skabende og udøvende aktører i store kulturprojekter.

Det er et projekt, hvor de producerer tekster, musik, animationer og danse, hvor hele materialet sættes sammen af professionelle kunstnere, og hvor man i fællesskab finder frem til netop det udtryk, der giver mulighed for den optimale udførelse.

Resultatet kan blive en cirkusforestilling, en performance eller en koncertopførelse i rum eller på steder, hvor børn og unge færdes til daglig bare i en anden sammenhæng.

Projektet består af en serie delprojekter. Erfaringer, viden og æstetisk materiale føres videre fra delprojekt til delprojekt.

En række forskellige forskere med viden inden for det børnekulturelle felt er gennem følgeforskning på de enkelte delprojekter med til at udvikle projektet og skabe viden om resultater og erfaringer med at udvikle nye produktionsformer sammen med børn og unge.

Refleksjoner over kvaliteter i børnekulturelle projekter

Udgangspunktet for mine refleksioner over *Hjertespejl* (november 2012) er begrebet kvalitet, og hvordan det skal forstås. Når det er centralt, er det fordi *Trædesten* krydser mellem nogle af de felter i kulturlivet, som vi normalt bruger til at forstå og vurdere kvalitet ud fra. Dermed kommer projektet også til at udfordre etablerede forståelse af kvalitetsbegrebet. Undervejs vil jeg supplere med perspektiver fra *Ny Nordisk Stjernehimmel* (afsluttet april 2013). Ud fra kvalitetsbegrebet vil jeg se nærmere på nogle af de skel, som *Hjertespejl* udfordrer, og overveje, hvilke konsekvenser det skal have for vurderingen af projektet. Mit udgangspunkt for analysen er, at jeg har overværet forestillingen *Hjertespejl*, men at jeg ikke har noget særligt kendskab til processen bag, da jeg blev koblet sent på projektet. Analysen kan derfor ikke blive en procesevaluering. Men en traditionel produktevaluering (var det en god forestilling?) vil bidrage for lidt i forhold til, at min analyse også skal kvalificere videreudviklingen af *Trædesten*. Med udgangspunkt i *Hjertespejl* som vil jeg derfor rejse følgende principielle problemstillinger: Hvordan forstår vi den traditionelle opdeling af børnekultur i kultur for, med og af børn i projekter som dette? Hvordan italesætter vi og undersøger de forskellige værdier og målsætninger, der kommer til udtryk i denne type projekter? Hvordan forstår vi forholdet mellem deltagere og publikum, herunder spørgsmålet om, hvordan vi forstår kvaliteten/kvaliteterne ved projektet?

Kunstnerisk kvalitet

Kunstnerisk kvalitet er et oplagt og centralt kvalitetsbegreb, også fordi det er et kvalitetsbegreb, der står centralt i kulturpolitikken (se Hansen 2010, Nielsen 1996). Kunstnerisk kvalitet er blandt andet blevet defineret som forholdet mellem kunnen, villen og skullen (Langsted m.fl. 2003). Kunnen skal forstås som de tekniske færdigheder, som evnen til at beherske de udtryksformer, et værk benytter sig af. Villen er det kunstneriske engagement, der kommer til syne i opførelsen - det her skal ikke bare være rutine, men skal være båret af en indre glød. Som publikum skal vi opleve, at de optrædende kunstnere vil os noget. Skullen handler om, at kunsten skal være relevant eller vigtig for os som tilskuere - ikke nødvendigvis forstået som en tematisering af en dagsaktuel konflikt, men den kunstneriske oplevelse skal give tilskuerne noget at tænke over og gøre os lidt klogere på verden, livet og os selv.

Som en central kulturpolitisk målsætning er kunstnerisk kvalitet blevet en selvfølgelig positiv værdi, og noget som en lang række forskellige aktører påberåber sig. Men hvad med *Hjertespejl*? Er det også oplagt at se kunstnerisk kvalitet som en central målsætning for denne teaterkoncert?

Der er en række grunde til, at svaret på dette spørgsmål ikke er selvfølgelig. Helt grundlæggende er der en række forskellige perspektiver, der krydser hinanden i *Hjertespejl* og det er disse krydsninger, der gør spørgsmålet svært at svare på. Jeg vil foreslå, at man ift. *Hjertespejl* opererer med tre forskellige kvalitetsperspektiver, nemlig et aktørperspektiv, et genstandsperspektiv og et modtagerperspektiv. Inden for hvert af disse perspektiver kan der foretages et valg mellem forskellige fokuspunkter, og det valg er afgørende for de kriterier, *Hjertespejl* skal vurderes ud fra.

I opstillingen af perspektiverne bliver det også tydeligt, at en systematisk analyse af *Hjertespejls* kvaliteter ville forudsætte, at man kom hele vejen rundt. Alternativt at man tydeligt valgte bestemte perspektiver og var opmærksom på konsekvenserne af perspektivvalget. Modellen giver således mulighed for, at udpege særlige perspektiver, der er vigtige i en given situation. Samtidig bliver det tydeligt, at de forskellige perspektiver ikke kan forenes i et overordnet succeskriterium, idet der lægger forskellige værdier bag de forskellige perspektiver - og at disse

kan være i modstrid med hinanden. Modellen kan således også være med til at tydeliggøre og begrunde de værdimæssige valg, man tager undervejs i processen.

Aktørperspektivet

Med aktørperspektivet ønsker jeg at pege på, at det er væsentligt at stille spørgsmål til, hvis bidrag det er, der skal vurderes. Hvis vi skal tage *Trædestens* overordnede intention om, at børnene skal være medskabende, seriøst, er det også vigtigt, at vi går ind og vurderer kvaliteten af børnenes bidrag til projektet. Men børnene er ikke de eneste aktører i projektet. Der er også en række forskellige professionelle kunstnere knyttet til projektet, og helt grundlæggende er de med for at sikre rammerne for, at børnenes bidrag bliver så gode som muligt og kommer så meget i spil som muligt. *Trædestens* tilgang til børns skabende praksis er baseret på Graham Wallas' (1926) opdeling af den kreative proces i fire faser: Præparation (valg af tema, ramme, udforskning af emnet), inkubation (lade stoffet ligge og ideerne udvikle sig), illumination (nye ideer opstår) og verifikation (afprøvning og bearbejdning af ideer). Wallas påpeger, at især præparation og verifikation er 'hårdt arbejde.' Her stilles der krav til kunstneren, der skal yde en indsats for at nå frem til et godt resultat. Det betyder, at den kreative proces rummer mere end den idegenereringsfase, som børn og unge typisk opfattes som gode til, og det betyder, at hvis man vil tage børn og unges kreativitet alvorligt, så skal de også deltage i de faser, der er mindre sjove og mere krævende.

Den grundlæggende tanke i *Trædesten* er, at børnene skal deltage i alle fire faser, men også, at faserne forløber bedst, og processen bliver mest produktiv, når der skabes en "tryk og tydelig rammesætning" (Bak de Ritter, noter november 2013). Grundtanken om, at rammer og begrænsninger er forudsætningen for den gode kreative proces genfinder vi i den del af kreativitetsforskningen, der beskæftiger sig med begrænsninger (constraints), en teori, der især er blevet kendt gennem Lars von Triers og Jørgen Leths samarbejde i filmen *benspænd*, hvor det netop er Von Triers opstillede begrænsninger, der er forudsætningen for såvel Jørgen Leths frustrationer som hans kreativitet. Kreativitet handler altså i denne forståelse ikke bare om at slippe fantasien løs, men at den faktisk udfolder sig bedst inden for klare rammer (Christoffersen 2011, Phillipsen 2008). Hvilke konkrete rammesætninger, der så faktisk er produktive for den kreative proces er et helt andet spørgsmål (Sawyer 2003; 2007, Hansen 2012). Kreativitetsforsker Keith Sawyer peger på, at det er afgørende i den kreative proces, at deltagerne får muligheden for at arbejde problemsøgende frem for problemløsende, fordi det er den problemsøgende tilgang, der medfører en overskridelse af det, man allerede kan og ved i forvejen. Denne ide skal, for at den faktisk bidrager til processen, vise sig brugbar, hvilket afprøves i verifikationsfasen. Lars Geer Hammershøj karakteriserer den gode ide på følgende måde:

"en kreativ idé kan defineres som en idé, der på én gang er ny og relevant. Det er ikke nok, at en idé er ny og bryder med eksisterende tænke- og handlemåder, idéen må også gøre dette på måder, der er interessante, brugbare eller værdifulde for andre for at gælde som kreativ." (Hammershøj 2012)

En vigtig del af vurderingen af kunstneraktørperspektivet må således være, hvordan de har formået at skabe gode rammer for børnenes kreative proces, og hvorvidt de har givet børnene lov til at deltage i alle fire faser.

For *Hjertespejls* vedkommende blev forholdet mellem fast rammesætning og frihed italesat på en interessant måde i den efterfølgende paneldebat, hvor de medvirkende kunstnere skulle være med til at sætte ord på processen. Der var en tydelig forskel på instruktør Frans Winther, der netop argumenterede for behovet for at være stærkt styrende, noget, der også indebar en form for professionel ethos i tilgangen til børnene: Jeg tager jer seriøst ved at kræve, at I bidrager koncentreret i processen frem mod et godt resultat. I modsætning hertil udtrykte Troels og Iben Lindebjerg fra kunstnerkollektivet TRIB, at deres erfaring med at få eleverne fra Visuel HF i Viborg til at skabe de animationer, der indgik i forestillingens scenografi, var at jo mere frie rammer, eleverne fik, jo vildere og bedre blev deres udtryk.

Jeg har ingen grund til at betvivle hverken den ene eller den anden erfaring, og vil her pege på, at der er afgørende procesforskelle mellem de to erfaringer: Hvor TRIB arbejdede med un-

ge i alle fire kreative faser, så kom Frans Winther ind i processen som instruktør, da de forskellige udtryk var skabt, og hvor de skulle testes i forhold til, hvordan de kunne indgå i det større udtryk.

Der er således behov for, at de professionelle kunstnere, der er tilknyttet processen, vurderes på deres evne til at facilitere børnenes kreative processer og til at vide, hvilken form for rammesætning, der er nødvendig i forskellige faser af processen. Samtidig skal de professionelle kunstnere også vurderes på deres evne til at bringe børnenes produkter i spil, når det, som det var tilfældet i *Hjertespejl*, var overladt til en professionel instruktør at montere de mange bidrage til en samlet forestilling.

Ud over at vurdere kunstnerens bidrag, er det for mig at se også nødvendigt, at vi tør anlægge et vurderende perspektiv på børnenes bidrag. Ikke forstået således, at de skal vurderes efter professionelle standarder. Med Ønskekvistmodellen in mente kan man sige, at der må være grænser for, hvilke krav man kan stille til deres kunnen, men deres villen og deres skullen, den nødvendighed og det engagement, hvormed de bidrager, er der ikke noget i vejen for at vurdere. Og faktisk er det måske netop det, der ligger bag såvel Frans Winthers som TRIBs forventning om, at børnene bidrager med det bedste, de kan. Derfor er det også en vigtig grundtanke i *Hjertespejl*, at børnene bidrager med det, de er bedst til. De violinspillende børn på scenen går faktisk til violin og lægger dermed timers arbejde i faktisk at oparbejde et vist teknisk niveau. Det samme gælder danserne. Så selvom børnene ikke har det tekniske niveau svarende til en professionel kunstner, kender de alle til det at opøve og forfine en teknik, og i forestillingen er det også det, der vises frem.

Genstandsperspektivet

Et andet perspektiv, man bliver nødt til at overveje, når kvalitetskriterier for et projekt som *Hjertespejl* skal fastlægges, er hvilken genstand, man vurderer: Der er en afgørende forskel på, om det er processen eller produktet, der vurderes. Er det tilrettelæggelsen og gennemførelsen af det samlede forløb, der definerer projektets succes eller er det det færdige produkt, forestillingen, der skal være god uanset, hvordan det sker? Naturligvis er der en sammenhæng mellem proces og produkt, men den vil næppe være én til én forstået som, at det er den vellykkede proces, der nødvendigt fører til det gode produkt.

Såvel proces som produktoptikken er relevant i forhold til *Hjertespejl*, der har ambitioner om at være på et højt kvalitetsniveau på begge parametre. Denne dobbelte ambition betyder også, at der undervejs i projektet er taget valg, der er knyttet til henholdsvis det ene og det andet parameter. Det har konsekvenser: Når der tages et valg begrundet i processen, så vil det også influere på produktet. For eksempel har man taget det valg, at der skulle engageres så mange børn og unge i Region Midtjylland som muligt undervejs i processen. Men valget om, at 1000 midtjyske børn og unge skulle deltage, betyder ikke nødvendigvis, at der kommer det bedste produkt ud af processen. Her har man valgt, at projektets omfang og inddragelsen af børn med forskellige forudsætninger har været en kvalitet for deltagerne undervejs i processen. Samtidig havde man booket Musikhuset Aarhus' store sal og arbejdet intenst i samarbejde med en professionel instruktør om at skabe en forestilling for en fuld sal med 1600 pladser, hvilket skaber en legitim forventning til produktets kvalitet - at tilskuerne også får noget ud af det, måske endda noget, der kunne kaldes en kunstnerisk oplevelse.

I et børnekulturelt perspektiv er netop forholdet mellem proces og produkt værd at reflektere over. Beth Juncker påpeger, at voksenperspektivet på børns kulturaktiviteter ofte er produktorienteret, og at der er behov for at supplere dette perspektiv med et procesperspektiv, fordi det er processen, der er det væsentlige for børnene:

"I det børnekulturelle fortolkningsfællesskab drejer det sig ikke om kunstnerisk-æstetisk kvalitet. Det drejer sig om anvendelighed. Kan genren bruges, fører den processen frem, er den god." (Juncker 2006, s. 180)¹

Et konkret eksempel på, at forholdet mellem proces og produkt er på spil i *Hjertespejl* er den sidste fase i projektet, hvor alle bidragene skulle samles til en forestilling. Her blev det tydeligt, at projektvalget om at have så mange medvirkende også betød, at den sidste fase måtte have et meget stærkt fokus på produktet - ellers ville montagen simpelthen ikke kunne lade sig gøre på den weekend, det realistisk set lod sig gøre at samle de i alt 600 børn og unge. Det betød også, at den processuelle nysgerrighed på, de mange forskellige udtryk måtte træde i baggrunden. Her gav man altså køb på en væsentlig proceskvalitet, der handlede om at give børnene indsigt i hinandens færdigheder og bidrag og derigennem skabe inspiration og sociale relationer.

Modtagerperspektivet

Det sidste perspektiv handler om, hvem det er, der skal have et udbytte af det her: Er det de mange medvirkende børn eller er det tilskuerne? Eller er det de medvirkende kunstnere. Dette perspektiv hænger tæt sammen med genstandsperspektivet, og så er der alligevel nuancer: For hvis man vælger de medvirkende børn som modtagere, kan man vel godt både spørge til, hvad de fik ud af processen og til, hvad det betød, at projektet mandede ud i den samlede, ambitiøse præsentation. At kunstnerne skulle være modtagere synes ikke umiddelbart oplagt - er de ikke alene facilitatorer for børnenes og tilskuernes oplevelser? Ikke helt, i hvert fald ikke, hvis man også ser *Trædesten* som et udviklingsprojekt, hvor de medvirkende kunstneres evner til at indgå i medskabende processer skal udvikles. Dette har faktisk været et fokuspunkt for projektlederne, der peger på, at det kan være svært at finde professionelle kunstnere, der er i stand til primært at guide og rammesætte andres kreative processer frem for at lade sin egen kreativitet dominere. Det betyder også, at der gennem hele *Trædesten* skal være fokus på oparbejdelse af netop denne type erfaringer blandt de medvirkende kunstnere. Hvis *Trædesten* i sin helhed skal bidrage til udvikling af den form for kunstneriske kompetencer, kræver det en bevidst understøttelse fra projektledernes side, og at man faktisk tør engagere sig med kunstnere, der ikke allerede har en årelang erfaring med den type processer og som gennem *Trædesten* får mulighed for at udvikle sine kompetencer til medskabelse og kunstnerisk facilitering. Dette voksenperspektiv på et børnekulturprojekt var i *Ny Nordisk Stjernehimmel* tydeligt i formuleringen af projektets målsætninger:

För forskarna är det viktigt och intressant att nå yngre barn och ungdomar med sin forskning, väcka intresse och diskussion. För skolan är det spännande och viktigt att höra andra röster, hitta nya inlärningsprocesser och ta vara på kreativiteten. För de professionella konstnärerna är det en utmaning att arbeta med barn, ta vara på deras visioner och idéer och att omsätta dessa professionellt. (<http://nordicstarproject.wordpress.com/about/> 2/12 2013)

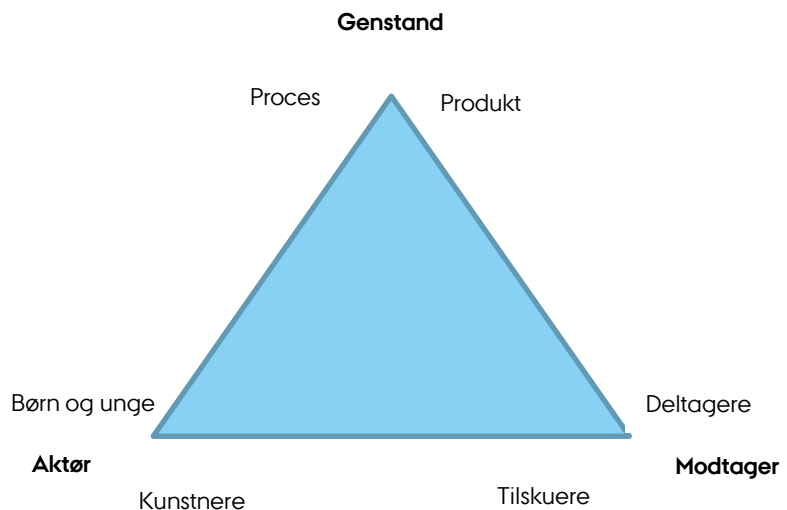
Samarbejdet mellem de tre forskellige professioner blandt de medvirkende voksne bliver her formuleret som et hovedfokus for projektet. Det samme gælder til dels i det nordiske samarbejde, der også var en central del af projektet. Hvor eleverne 'kun' fik lov til at være kontakt med hinanden i form af de gaver, de modtog fra hinanden, og i virtuel kontakt, så mødtes de medvirkende voksne flere gange undervejs. Derfor giver det også mening at spørge til udbyttet af det nordiske samarbejde ikke kun ift. børnene, men også for de medvirkende voksne.

Kobling af de tre perspektiver

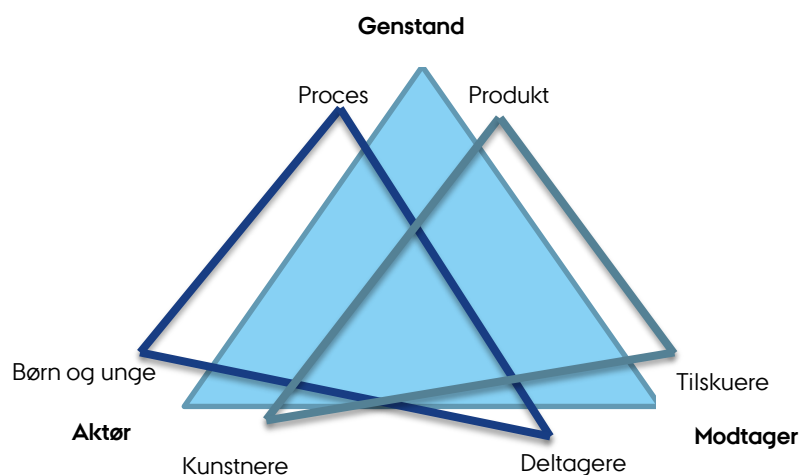
De tre perspektiver hænger sammen, og for eksempel er det helt tydeligt, at valg af modtagerperspektiv også har konsekvenser for valg af genstandsperspektiv: Det giver næppe me-

¹ Supplerende peger Flemming Mouritsen på, hvordan børns tegninger for børnene ikke først og fremmest er et produkt, men resultatet af en meningsgivende proces - det at tegne dem er altså det vigtigste (Mouritsen 1998 [1996], s. 44)

ning at kombinere et rendyrket procesfokus med et rendyrket tilskuerfokus. For at undersøge sammenhængen mellem de tre perspektiver generelt og i forhold til *Hjertespejl* specifikt, vil jeg opstille dem i denne model:

Med udgangspunkt i denne model er det muligt at skitsere relationen mellem de forskellige perspektiver. Min påstand vil være, at der er to oplagte måder at koble de tre perspektiver, to modeller for, hvordan de forskellige perspektiver hænger sammen i et særligt kvalitetsbegreb. De er illustreret ved henholdsvis den grønne og den røde trekant

De to standardtrekanter peger på to forskellige skillelinjer i kulturprojekter, som er afgørende for, hvad vi betragter som kvaliteten ved et givet kulturprojekt

- Skillelinje 1: Professionelle og amatører. Knyttet til genstandsperspektivet og modtagerperspektivet:

- Hvis det er de professionelle, vi skal evaluere på, skal vi evaluere produktet. Var det en god forestilling?
- Hvis det er amatørerne, skal vi vurdere processen: Hvad har børnene fået ud af at deltage?
- Skillelinje 2: Børnekulturel skillelinje: Forskellen mellem:
  - Kultur for børn *og*
  - Kultur med børn (Mouritsen 1998 (1996), s. 10ff.; Juncker 2006, s. 79ff.)

Skillelinje 1: Professionelle og amatører

Når det er svært at fastholde disse etablerede skillelinjer, så er det fordi projektet – og dermed også hele KulturPrinsens udviklingsstrategi *Trædesten* placerer sig solidt og grundigt midt i – eller på tværs af – netop nogle af disse etablerede skillelinjer i vores sædvanlige forståelse af kultur og kulturprojekter.

I forhold til skillelinje 1 er det helt klart, at et projekt som *Hjertespejl* (i noget mindre grad *Ny Nordisk Stjernehimmel*) aftegner en klar sammenhæng mellem produkt og proces: Det er en helt afgørende del af processen, at kvaliteten af produktet er høj, og at kvaliteten af børnenes deltagelse suppleres med kvaliteten af tilskueroplevelsen under opførelsen. Det giver en lidt anden tilgang til børnenes deltagelse end den klassiske amatørtilgang, noget jeg uddyber i teksten *Børn som kulturproducenter*, hvor jeg tager udgangspunkt i en ny forståelse af deltagerkultur, der arbejder på tværs af skellet mellem professionelle og amatører.

Skillelinje 2: Kultur for børn og kultur med børn

Skellet mellem kultur for børn og kultur med børn - og den tredje: kultur af børn - er blevet en dominerende måde at forstå børnekulturfeltet på herhjemme. Helt kort, så er kultur for børn skabt af professionelle kulturproducenter, og børnene er her recipienter. Kultur med børn er der, hvor "voksne og børn sammen tager forskellige kulturteknikker og medier i brug" (Mouritsen 1998 (1996), s. 11) og kultur af børn er "de kulturelle udtryk, børn frembringer i deres egne netværk" (Mouritsen 1998 (1996), s. 11)

De tre kulturformer er tænkt som en triade, det vil sige, en reel tredeling, hvor formålet med de forskellige børnekulturformer er forskelligt. Eksempelvis skriver Langsted (red., 2010): "Med denne tredeling markeres, at kunst for, med og af børn indfrier forskellige hensigter" (s. 68). Hvis der skal sættes ord på formålet med de tre forskellige børnekulturformer, kunne det se sådan ud:

1. Formålet med kultur for børn: kunstnerisk/kulturel. Børnene skal have værdifulde æstetiske oplevelser.
2. Formålet med kultur med børn: pædagogisk/læringsmæssigt. Børnene skal have mulighed for at opøve kompetencer i kunstneriske teknikker og æstetiske udtryk.
3. Formålet med kultur af børn: leg. Kultur af børn bærer formålet i sig selv. Det vigtige er opslugthed, meningsfuldhed i nuet, det afgørende kriterium er, om det er sjovt.

En af de helt afgørende forskelle på de tre kulturformer er graden af voksenstyring - eller omvendt: graden af børnenes indflydelse.

Men ud fra det perspektiv kunne man måske også tænke de tre kulturformer som et kontinuum ud fra børnenes deltagelse. Citatet fra Langsted (red. 2010) fortsætter:

"Og i forlængelse heraf understreges vigtigheden af, at disse tre former for beskæftigelse med kunst tænkes i en udveksling med hinanden. Den professionelle kunstner, kunstpædagogen og deltageren er uundværlige parter i dette helhedsperspektiv" (s. 68)

Hjertespejl kan ses som en overskridelse af tredelingen, og dermed også som en undersøgelse af, hvor langt man kan gå? Det vigtige er, at have øje for kvaliteterne i denne overskridelse, for idealet må netop ikke blive, at forskellene ignoreres. Med udgangspunkt i kultur med børn, som er det børnekulturområde musikskoler og andre kreative fritidstilbud traditionelt har varetaget, kan man sige, at *Hjertespejl* fungerer som en opfordring til ekspeditioner ind i såvel et traditionelt kultur for børn-felt ved at tilbyde børnene at være medproducenter af kunstneriske oplevelser, der har værdi for andre børn - og voksne, men også ind i feltet kultur af børn, hvor det også er børnenes evner som skabere af processer og produkter, der æstetisk bearbejder virkeligheden på en måde, der er legende og meningsskabende i nuet.

Det betyder også, at hvis jeg afslutningsvis skal pege tilbage på trekanten som udgangspunkt for en undersøgelse af kvaliteterne ved *Trædesten* som børnekulturprojekt, så er det for mig at se afgørende, at man er i stand til at pege på de perspektiver, der er værdifulde i hvert enkelt delprojekt. Det gælder i vurderingsfasen, men det gælder i høj grad også i udviklings- og afviklingsfasen.

I alle tre faser kan spørgsmål som følgende bidrage til, at projektledere og deltagere samt forskere tager stilling til værdimæssige valg og vurderingskriterier

1. *Hvad skal børnene have ud af processen?*
2. *Er det endelige produkts kvalitet vigtigere end at alle børn bidrager?*
3. *Er projektlederne og kunstnerne i stand til at skabe gode rammer for den kreative proces?*
4. *Er der faser undervejs i projektet, hvor vi lægger mere vægt på proces og andre, hvor vi lægger mere vægt på produkt? Og hvordan kommunikerer vi det?*
5. *Hvad er kunstnernes erfaringer med at arbejde medskabende sammen med børn?*
6. *Hvilke forventninger ønsker vi at skabe hos tilskuerne - skal de primært være stolt af barnets egen præstation eller er det vigtigt, at den opleves i en kunstnerisk sammenhæng?*
7. *Hvad skal børnene lære ift. deres egen kunnen af at indgå i en proces, hvor der er børn med andre færdigheder og interesser?*

Spørgsmålene er ikke en færdig evalueringsguide, men en inspiration til at stille flere spørgsmål med udgangspunkt i det enkelte projekt.

Litteraturliste

- Christoffersen, Exe, 2011 "Spilleregler og benspænd" in *Peripeti* nr. 16, s. 135-143.
- Graham Wallas 1926 *The Art of Thought*. London: Cape.
- Hammershøj, Lars Geer 2012, "Kreativitet" in *Århus Pædagogerne* 01-2012
[http://www.bupl.dk/iwfile/BALG-8R8KYC/\\$file/aap12-01_10_11.pdf](http://www.bupl.dk/iwfile/BALG-8R8KYC/$file/aap12-01_10_11.pdf).
- Hansen, Louise Ejgod 2012 "Udvikling=kreativite?" in *Peripeti* (sænummer), s. 97-109.
- Hansen, Louise Ejgod 2010 *Teaterkultur og teater politik. En analyse af sammenhængene mellem de kulturpolitiske rammer og den kunstneriske kvalitet på egnsteatrene*. Aarhus: Aarhus Universitet.
- Juncker, Beth 2006 *Om processen. Det æstetiskes betydning i børns kultur*. København: Tiderne Skifter.
- Langsted, Jørn 2010 *Spændvidder: om kunst og kunstopolitik*. Aarhus: Klim.
- Langsted Jørn, m.fl. 2003 *Ønskevist-modellen. Kunstnerisk kvalitet i performativ kunst*. Aarhus: Klim.
- Mouritsen, Flemming 1998 (1996) *Legekultur. Essays om børnekultur, leg og fortælling*.
- Nielsen, Henrik Kaare 1996 *Æstetik, kultur og politik*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Phillipsen, Heidi 2008 "En leg med æstetik og etik: om filmen "De fem benspænd" in *K&K*, nr. 106.
- Sawyer, Keith 2007 *Group genius: the creative power of collaboration*. New York: Basic Books.

Sawyer, Keith 2003 *Group creativity: music, theatre, collaboration*. Mahwah, N. J: L. Erlbaum Associates.

